

TĂNG CƯỜNG QUAN HỆ TRUNG QUỐC - CHÂU PHI TRÊN LĨNH VỰC CHÍNH TRỊ - NGOẠI GIAO TỪ SAU CHIẾN TRANH LẠNH

*Nguyễn Thanh Hiền**

*Hà Thị Phương***

Sau chiến tranh lạnh, đặc biệt là trong những năm đầu thế kỷ XXI vừa qua thế giới đã được chứng kiến Trung Quốc mở rộng và tăng cường mạnh mẽ quan hệ với các nước châu Phi. Mặc dù trọng tâm và mũi nhọn là quan hệ kinh tế, song cùng với sự gia tăng về quan hệ kinh tế, Trung Quốc cũng luôn đẩy mạnh quan hệ với châu Phi trong các lĩnh vực chính trị- ngoại giao và xã hội. Về thực chất các quan hệ này luôn gắn bó chặt chẽ với nhau, thúc đẩy lẫn nhau và bổ sung cho nhau. Chính vì vậy, sẽ là không chính xác nếu có ý kiến cho rằng trong những năm qua Trung Quốc chỉ phát triển quan hệ kinh tế với châu Phi.

Để thấy rõ Trung Quốc đã tăng cường quan hệ chính trị-ngoại giao với châu Phi như thế nào từ sau chiến tranh lạnh đến nay, thiết nghĩ cũng cần điếm qua mỗi quan hệ này trong thời gian trước đó.

* Tiến sĩ, Trưởng phòng, Viện Nghiên cứu Châu Phi và Trung Đông

** Cử nhân, Khoa Quốc tế học, Trường Khoa học Xã hội và nhân văn

1. Quan hệ chính trị - ngoại giao của Trung Quốc với châu Phi trước thập niên 1990

Trong giới học giả có những nghiên cứu cho rằng quan hệ chính trị Trung Quốc – châu Phi trước thập niên 1990 đã trải qua 3 giai đoạn:

Giai đoạn 1 (từ đầu những năm 1950 tới đầu những năm 1960):

Trong giai đoạn này nước Trung Hoa mới phải đối mặt với áp lực và sự đối đầu của Mỹ, tiếp đó là sự chia rẽ trong quan hệ với Liên Xô gây ra sự cô lập đối với chính phủ Bắc Kinh. Trung Quốc lúc đó ủng hộ và giúp đỡ mạnh mẽ phong trào giải phóng dân tộc ở châu Phi.

Giai đoạn 2 (từ đầu những năm 1960 đến giữa những năm 1970):

Trung Quốc luôn duy trì mối liên hệ với phong trào cách mạng ở các nước, cung cấp vũ khí quân sự, xây dựng cơ sở hạ tầng, đào tạo và hỗ trợ y tế.

Giai đoạn 3 (từ giữa những năm 1970 đến cuối những năm 1980):

Trung Quốc bắt đầu tiến hành thực hiện chính sách đổi mới, mở cửa và xác định tầm nhìn mới trong chính sách đối ngoại của mình. Lúc này Trung Quốc đang tìm kiếm con đường phát triển kinh tế và có sự giảm sút trong quan hệ với châu Phi.

Nhìn chung, trong thời kỳ chiến tranh lạnh từ thập niên 1950 đến thập niên 1990, trong quan hệ với các nước châu Phi, Trung Quốc chú trọng chủ yếu đến lĩnh vực chính trị, tư tưởng. Các nước châu Phi đã ủng hộ tích cực giúp Trung Quốc giành được vị trí hợp pháp của mình tại Liên hiệp quốc trong kỳ họp lần thứ XXVI của tổ chức này năm 1972: 26/76 phiếu ủng hộ Trung Quốc là của các nước châu Phi. Về phía mình, Trung Quốc đã cung cấp nhiều dự án viện trợ cho châu Phi theo tinh thần của chủ nghĩa quốc tế vô sản, quan tâm chủ yếu đến lợi ích và ảnh hưởng về chính trị và hầu như bỏ qua quan hệ kinh tế. Tuy nhiên, ở cuối giai đoạn 3 trong chính sách đối ngoại của Trung Quốc đã bắt đầu có sự thay đổi. Sau khi đã bình thường hoá quan hệ với Mỹ và cải thiện quan hệ với Nga, mục tiêu trong chính sách đối ngoại của Trung Quốc được xác định lại là tìm kiếm hoà bình để phát triển; ưu tiên lợi ích quốc gia; chuyển từ chủ nghĩa hệ tư tưởng sang chính sách ngoại giao thực dụng. Trong thập niên 1980 Trung Quốc đã có quan hệ ngoại giao với 48 nước châu Phi; từ năm 1981 đến năm 1989 đã có 55 vị lãnh đạo cấp cao nhất từ châu Phi sang Trung Quốc. Điểm đáng nói là trong quan hệ của hai bên đã có sự tăng dần các nhân tố kinh tế và được thể hiện rõ nét thông qua các nguyên tắc trong hợp tác và phát triển kinh tế với các nước châu Phi mà Thủ tướng Trung Quốc lúc đó là Triệu Tử Dương đã đưa ra nhân dịp đi thăm 11 nước châu Phi từ cuối năm 1982 đến đầu

năm 1983. Các nguyên tắc đó bao gồm: bình đẳng; cùng có lợi; chú trọng vào kết quả thực tế; hợp tác trên nhiều lĩnh vực mà cả hai bên đều có lợi. Như vậy, có thể nói rằng giai đoạn 3 là giai đoạn quá độ của chính sách ngoại giao Trung Quốc nhằm vào mục tiêu thúc đẩy phát triển kinh tế.

2. Quan hệ chính trị - ngoại giao của Trung Quốc với châu Phi từ sau chiến tranh lạnh đến nay

Nhìn vào thực tiễn phát triển quan hệ chính trị - ngoại giao Trung Quốc - châu Phi từ thập niên 1990 (sau khi chiến tranh lạnh kết thúc) đến nay có thể thấy quan hệ này đã trải qua ít nhất 2 giai đoạn.

Giai đoạn 1 là những năm 1990: Đây là giai đoạn tiếp nối các định hướng đối ngoại của giai đoạn 3 thời kỳ trước thập niên 1990. Trong giai đoạn này châu Phi đang bước vào thời kỳ lịch sử mới, tiến hành các cuộc cải cách kinh tế- xã hội và đặc biệt là đã tạo ra một làn sóng “dân chủ hoá” mang tính chất cách mạng trong lĩnh vực chính trị. Nhiều nước châu Phi đã ra khỏi thời kỳ hỗn loạn chính trị, xây dựng nhà nước theo mô hình dân chủ của châu Âu, tiến hành bầu cử quốc hội và tổng thống, ban hành hiến pháp mới và ngày càng có vai trò quan trọng hơn trên thế giới. Nhiều nước châu Phi hướng vào mục tiêu tìm kiếm hoà bình, ổn định và phát triển. Trong những năm 1990 các chuyển trao đổi và gặp gỡ cấp cao giữa Trung Quốc và châu Phi đã được gia tăng. Theo thống kê chưa đầy đủ đã có khoảng 130 cuộc viếng thăm của các nhà lãnh đạo Trung Quốc tới hơn 40 nước châu Phi từ năm 1990 đến năm 1997, trong đó có những nhà lãnh đạo cấp cao như Chủ tịch

Giang Trạch Dân, Thủ tướng Lý Bằng, Chu Dung Cơ. Ngược lại, cùng thời gian này đã có 43 tổng thống, 14 thủ tướng và các nhà lãnh đạo cấp cao khác của các nước châu Phi sang thăm Trung Quốc. Phía Trung Quốc nhận thấy rằng đến cuối thế kỷ XX châu Phi vẫn còn là nơi chưa được thế giới khai phá đầy đủ và do vậy đây là cơ hội mà các nhà đầu tư Trung Quốc cần phải nắm lấy mà tiến vào châu Phi. Trung Quốc đã chủ động thúc đẩy quan hệ với châu Phi cùng lúc trên cả hai lĩnh vực kinh tế và chính trị. Tổng kim ngạch thương mại Trung Quốc - châu Phi đã tăng từ 0,8 tỷ USD năm 1990 lên 5,7 tỷ USD năm 1997. Bên cạnh đó, Trung Quốc đã thu được những thành công về ngoại giao khi Trung Quốc lấy nguyên tắc một nước Trung Hoa làm nền tảng chính trị để xây dựng và phát triển quan hệ với các nước châu Phi. Từ đầu thập niên 1990, thông qua các khoản viện trợ kinh tế, Trung Quốc đã thắng Đài Loan và giành được sự công nhận của thêm nhiều nước châu Phi nữa. Năm 1994 Lêôthô cắt quan hệ với Đài Loan chuyển sang công nhận Trung Quốc, cũng làm như vậy năm 1996 là Nigiêria, năm 1998 là Cộng hoà Trung Phi, Ghinê Bitxao và Nam Phi.

Giai đoạn 2 là từ năm 2000 đến nay: Với mốc đột phá vào năm 2006 là năm kỷ niệm 50 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Trung Quốc - châu Phi. Cơ sở chính sách quan trọng của Trung Quốc để tiếp tục thúc đẩy và tăng cường mạnh mẽ quan hệ với châu Phi trong giai đoạn này là Diễn đàn Hợp tác Trung Quốc - châu Phi và Văn kiện Chính sách Đối ngoại của Trung Quốc với châu Phi.

Diễn đàn Hợp tác Trung Quốc - châu Phi lần đầu tiên được tổ chức tại Bắc Kinh

tháng 11 năm 2000 đã mở ra kênh ngoại giao mới giữa hai bên, đồng thời đưa qua hệ này lên một tầm cao mới thành quan hệ đối tác chiến lược. Tại diễn đàn lần này có hai văn kiện quan trọng đã được nhất trí thông qua là Tuyên bố Bắc Kinh và Chương trình hợp tác kinh tế và phát triển xã hội. Cũng trong khuôn khổ của Diễn đàn, hội nghị cấp bộ trưởng được tổ chức 3 năm 1 lần luân phiên giữa Trung Quốc và các nước châu Phi.

Diễn đàn Hợp tác Trung Quốc - châu Phi lần thứ hai diễn ra tại Êtiôpia năm 2003 đã thông qua Kế hoạch hành động Addis Ababa nhằm mở rộng hợp tác trên các lĩnh vực, bao gồm chính trị, các vấn đề hoà bình và ổn định, hợp tác cùng có lợi, phát triển kinh tế và xã hội. Thủ tướng Ôn Gia Bảo của Trung Quốc đã trực tiếp tham gia diễn đàn lần này cùng với lời tuyên bố rằng Trung Quốc sẽ tăng cường giúp đỡ châu Phi và không có sự phân biệt về chính trị.

Có thể thấy rõ rằng từ tháng 12 năm 2003 sau khi hội nghị cấp Bộ trưởng Ngoại giao hợp thông qua kế hoạch hành động của Diễn đàn Hợp tác Trung Quốc - châu Phi giai đoạn 2004 - 2006, quan hệ hợp tác giữa hai bên đã tiến triển thuận lợi trên mọi lĩnh vực, tăng cường sức sống mới cho quan hệ đối tác kiểu mới theo phương châm phát triển ổn định, lâu dài, bình đẳng, cùng có lợi.

Dấu ấn tiếp theo đặc biệt quan trọng là Hội nghị thượng đỉnh "Hoà bình, hữu nghị, hợp tác và phát triển" trong khuôn khổ Diễn đàn với sự tham gia của 48 nước châu Phi đã được tổ chức hết sức thành công tại Bắc Kinh vào tháng 11 năm 2006. Trên nền quan hệ kinh tế được phát triển mạnh mẽ, quan hệ chính trị - ngoại giao

của Trung Quốc với các nước châu Phi cũng liên tiếp được củng cố và gia tăng.

Cuối cùng, cần phải kể đến Văn kiện chính sách đối ngoại với châu Phi mà Trung Quốc đã công bố đầu năm 2006. Văn kiện này cho thấy sự tiếp cận rất toàn diện của Trung Quốc với châu Phi cũng như định hướng chiến lược trong cách tiếp cận đó. Nâng cao hơn nữa tầm quan hệ Trung Quốc – châu Phi trong lĩnh vực chính trị là một mục tiêu được khẳng định rất rõ ràng trong chính sách đối ngoại của Trung Quốc, chứng minh rằng quan hệ Trung quốc- châu Phi trong thời kỳ mới hiện nay không chỉ nhằm vào mục tiêu kinh tế như một số người vẫn nghĩ.

Qua các chính sách nên tảng của Trung Quốc như đã kể trên thấy nổi lên các nội dung và định hướng phát triển quan hệ chính trị với các nước châu Phi như sau: Trung Quốc sẽ tăng dần các chuyến thăm viếng và các cuộc đối thoại giữa lãnh đạo cấp cao của hai phía; Tăng cường trao đổi kinh nghiệm giữa Đảng Cộng sản Trung Quốc với các đảng và các tổ chức chính trị của các nhà nước châu Phi; Tăng cường hợp tác trong các vấn đề quốc tế; Tăng cường trao đổi giữa các chính quyền địa phương và các tổ chức quần chúng...

Các nội dung và định hướng này đều phải thực hiện trên sở trung thành với Năm nguyên tắc cùng tồn tại hoà bình; nguyên tắc tôn trọng sự lựa chọn độc lập con đường phát triển của các nước châu Phi; nguyên tắc cùng học tập cùng phát triển và nguyên tắc một nước Trung Hoa thống nhất.

Nhận thức được tầm quan trọng của việc thiết lập và tạo dựng một nền hoà bình và ổn định ở châu Phi, Trung Quốc cũng tuyên bố sẽ ủng hộ các nỗ lực của

AU, của các tổ chức tiểu khu vực cũng như của các nước châu Phi trong việc giải quyết xung đột vũ trang tại châu Phi; đảm bảo viện trợ trong khả năng của mình; thúc đẩy Hội đồng Bảo an Liên hiệp quốc quan tâm và giúp đỡ giải quyết xung đột khu vực châu Phi; tiếp tục ủng hộ và tham gia vào các hoạt động gìn giữ hoà bình của Liên hiệp quốc tại châu Phi...

Không chỉ dừng ở chính sách và chủ trương, các hoạt động thực tiễn của Trung Quốc trong giai đoạn từ năm 2000 trở lại đây đã diễn ra rất sôi nổi và thu được nhiều thành công tốt đẹp.

Nổi bật là các cuộc viếng thăm châu Phi của các vị lãnh đạo đứng đầu Trung Quốc đã diễn ra dồn dập và liên tục. Các nhà lãnh đạo như Giang Trạch Dân, Chu Dung Cơ, Lý Bằng, Hồ Cẩm Đào, Ngô Bang Quốc, Lý Triệu Tinh... đều đã đặt chân đến châu Phi. Riêng năm 2006 các chuyến đi của lãnh đạo hai phía sang thăm nhau đã lên đến mức kỷ lục. Trong 6 tháng đầu năm 2006 đã diễn ra hai chuyến viếng thăm chính thức châu Phi của hai đoàn cấp cao Trung Quốc. Tháng 4 năm 2006 Chủ tịch Trung Quốc Hồ Cẩm Đào đã dẫn đầu phái đoàn sang thăm Maroc, Kênia và Nigiêria. Sang tháng 6 năm 2006 phái đoàn Trung Quốc do Thủ tướng Ôn Gia Bảo dẫn đầu đã thực hiện cuộc thăm viếng 7 nước châu Phi là Ai Cập, Cộng hoà Dân chủ Côngô, ăngôla, Ghana, Nam Phi, Uganda và Tandania. Hai chuyến thăm cao cấp này đã chứng minh cho quyết tâm nâng tầm quan hệ Trung - Phi lên một tầm cao mới, đó là quan hệ đối tác chiến lược kiểu mới như được khẳng định trong Văn kiện chính sách đối ngoại với châu Phi của Trung Quốc được đưa ra tháng 1 năm 2006. Tháng 11 năm 2006, nhân dịp Hội nghị

thượng đỉnh diễn ra tại Bắc Kinh, Trung Quốc đã đón chào 41 nguyên thủ quốc gia và 7 vị đứng đầu chính phủ của các nước châu Phi. Sự kiện này đã không chỉ phản ánh mức độ gia tăng trong quan hệ chính trị – ngoại giao của hai bên mà còn cho thấy mức độ ảnh hưởng chính trị và kinh tế của Trung Quốc đối với các nước châu Phi đã thực sự lên cao như thế nào.

Các cuộc viếng thăm nhau vẫn được tiếp tục vào đầu năm 2007 này. Đó là chuyến công du của Ngoại trưởng Trung Quốc Lý Triệu Tinh đầu tháng giêng năm 2007 đến 7 nước châu Phi, trong đó có Bốtsoana, Cộng hoà Trung Phi, Ghinê Xích đạo, Ghinê Bitxao... Tiếp theo là chuyến thăm 8 nước châu Phi của Chủ tịch Hồ Cẩm Đào từ 31/ 1 đến 10/ 2, bao gồm Camerun, Libêria, Xu Đăng, Dambia, Namibia, Nam Phi, Môdambích và Xâysen. Đây là chuyến đi sang châu Phi lần thứ ba của Chủ tịch Hồ Cẩm Đào kể từ khi lên nắm quyền.

Trên trường quốc tế, Trung Quốc và châu Phi luôn phối hợp và nhất trí với nhau trong nhiều vấn đề quốc tế và khu vực. Chẳng hạn, tại Hội nghị cấp cao Á-Phi diễn ra tại Giacacta tháng 4 năm 2005, Trung Quốc và các nước Á, Phi khác đã nhất trí phát triển quan hệ dựa trên 3 trụ cột chính trị, văn hoá và xã hội, trong đó gồm nhiều vấn đề như hợp tác tại các diễn đàn đa phương, cải tổ Liên hiệp quốc, giải quyết xung đột, chống khủng bố, xoá đói giảm nghèo, thúc đẩy thương mại và đầu tư, phòng chống dịch bệnh và phát triển giáo dục...

Quan hệ của Trung Quốc với các nước châu Phi đã giúp Trung Quốc được rất nhiều trên mặt trận ngoại giao quốc tế bởi các nước châu Phi thường bỏ phiếu với tư

cách là một khối trong các tổ chức quốc tế. Chẳng hạn, các nước châu Phi đã ủng hộ Trung Quốc rất mạnh mẽ trong việc chống lại các nghị quyết tại Liên hiệp quốc của một số nước phương Tây tố cáo Trung Quốc về vấn đề vi phạm nhân quyền. Hay việc các nước châu Phi đã giúp Trung Quốc đánh bại tất cả mọi yêu cầu của Đài Loan gia nhập Tổ chức Y tế Thế giới và các tổ chức quốc tế khác. Ngoài ra, châu Phi còn giúp Trung Quốc thắng thầu đăng cai Thế vận hội năm 2008 và Hội chợ Thế giới năm 2010.

Trung Quốc đánh giá cao vai trò của châu Phi trên thế giới, coi 54 nước châu Phi là lực lượng quan trọng duy trì hoà bình và ổn định thế giới, đồng thời mong muốn củng cố và phát triển quan hệ hợp tác toàn diện lâu dài, ổn định trong thế kỷ XXI với các nước châu Phi.

3. Một số nhận xét

Quan hệ của Trung Quốc với các nước châu Phi từ sau chiến tranh lạnh đã mang một sắc thái mới. Qua chính sách châu Phi cũng như tầm nhìn chiến lược về châu Phi của Trung Quốc có thể thấy Trung Quốc đã xác định châu Phi là một khu vực có ý nghĩa kinh tế và chính trị đặc biệt đối với Trung Quốc, là địa bàn Trung Quốc có thể phát huy ảnh hưởng nước lớn của mình. Trung Quốc đang rất tích cực quảng bá cho mô hình thương mại, đầu tư và phát triển kinh tế của Trung Quốc và Trung Quốc đã thành công khi nhiều nước châu Phi đang hướng vào mô hình của Trung Quốc thay cho cách làm truyền thống của họ là chỉ áp dụng mô hình của phương Tây.

Mặc dù mục tiêu kinh tế đang nổi lên hàng đầu trong quan hệ của Trung Quốc với châu Phi, song cũng dễ dàng nhận

thấy mục tiêu chính trị của nước này luôn song hành với mục tiêu kinh tế khi Trung Quốc tăng cường quan hệ nói chung với các nước châu Phi. Các mục tiêu chính trị của Trung Quốc bao gồm: cô lập Đài Loan, buộc cộng đồng các nước châu Phi phải công nhận quy chế "một nước Trung Hoa" của Trung Quốc; đạt được sự ủng hộ của châu Phi đối với Trung Quốc trên trường quốc tế; tăng cường tình hữu nghị với châu Phi, mở rộng hợp tác giúp châu Phi cùng phát triển để qua đó tiếp tục củng cố lòng tin của châu Phi vào Trung Quốc, tạo điều kiện mở rộng ảnh hưởng của Trung Quốc tại châu lục này và giành thắng lợi trong cuộc cạnh tranh ảnh hưởng với các nước lớn khác tại châu Phi; củng cố địa vị nước lớn và vị thế của Trung Quốc ở cấp độ toàn cầu.

Mục tiêu kinh tế và chính trị có lẽ chỉ là sự biểu hiện cụ thể ở từng giai đoạn cụ thể nhất định cho một chính sách và chiến lược nhất quán và thống nhất về châu Phi của Trung Quốc. Kinh tế thúc đẩy chính trị và ngược lại, chính trị lại hỗ trợ cho kinh tế. Kinh tế của Trung Quốc trong những thập niên vừa qua đã có những bước phá ngoạn mục làm cho quốc lực của Trung Quốc đã thực sự thay đổi, song sự phát triển nhanh chóng của nền kinh tế cũng làm cho Trung Quốc phải đối mặt với nguy cơ thiếu nhiên liệu. Châu Phi là địa bàn đáp ứng được nhu cầu năng lượng của Trung Quốc và phục vụ cho chiến lược an ninh năng lượng của nước này trong tương lai. Nhu cầu này đã thúc đẩy sự gia tăng mối quan hệ chính trị- ngoại giao của Trung Quốc với các nước châu Phi từ sau chiến tranh lạnh và đặc biệt là trong những năm gần đây. Các chuyến thăm đôn dập của các vị lãnh đạo cấp cao nhất Trung Quốc đến các nước châu Phi nói

chung và các nước châu Phi giàu nguồn nhiên liệu nói riêng như Nigêria, Kênia, Ai Cập, Angola, Xu Đăng, Maroc, Congo... như kể trên đã nói lên điều đó. Các quan hệ chính trị- ngoại giao càng được tăng cường thì càng tăng thêm điều kiện để phát triển quan hệ kinh tế và ngược lại. Kết quả là Trung Quốc đang thành công ở châu Phi, tốc độ thành công đó đã khiến cho Mỹ và các nước châu Âu phải e ngại.

Trong quan hệ chính trị của Trung Quốc với các nước châu Phi có một đặc điểm nổi lên, đó là việc Trung Quốc luôn coi các nước này như một khối thống nhất có chung một tiếng nói trên trường quốc tế. Cách tiếp cận như vậy đã giúp cho Trung Quốc đạt được những thành công trong việc tăng cường hợp tác và tìm kiếm sự ủng hộ của châu Phi trong các vấn đề quốc tế quan trọng. Khác với phương Tây luôn thẳng thừng đưa ra các điều kiện áp đặt về chính trị, luôn theo dõi sát sao các chế độ cầm quyền ở châu Phi, Trung Quốc khôn khéo tuyên bố rằng Trung Quốc chỉ tập trung vào phát triển quan hệ kinh tế, làm ăn, buôn bán với châu Phi và hoàn toàn tôn trọng sự lựa chọn độc lập của các nước châu Phi về đường lối chính trị và phát triển. Không can thiệp vào công việc nội bộ của nhau là một nguyên tắc được cả hai phía Trung Quốc và châu Phi đồng lòng tuân thủ. Cách tiếp cận của Trung Quốc đã làm cho các nước châu Phi cảm thấy yên tâm hơn so với các xử sự của Mỹ và phương Tây bởi các nước châu Phi cảm thấy được bình đẳng, được tôn trọng chứ không bị đe dọa đến sự sống còn của chế độ chính trị của họ.

Trung Quốc cho đến nay vẫn tích cực tham gia vào giải quyết các vấn đề của châu Phi như xoá đói, giảm nghèo, cắt giảm hoặc xoá nợ, tăng viện trợ, hỗ trợ

châu Phi phòng chống dịch bệnh và phát triển giáo dục. Trong lĩnh vực chính trị-an ninh, Trung Quốc công khai tham gia vào giải quyết và ngăn chặn xung đột vũ trang ở châu Phi thông qua cơ chế gìn giữ hoà bình của Liên hiệp quốc. Hiện nay Trung Quốc vẫn duy trì hoạt động của các nhân viên gìn giữ hoà bình của mình tại nhiều nước châu Phi.

Tóm lại, chính sách châu Phi của Trung Quốc thời kỳ hậu chiến tranh lạnh đã có những thay đổi căn bản. Thời kỳ chiến tranh lạnh đã chứng kiến việc Trung Quốc lựa chọn các phe phái và bảo

trợ các lực lượng mà Trung Quốc ủng hộ ở châu Phi. Song, sự quan tâm đó đã dần dần mất đi, nhất là từ thập niên 1980 trở đi khi Trung Quốc thực hiện chính sách cải cách kinh tế, tập trung mọi nỗ lực vào phát triển trong nước, ưu tiên đặc biệt cho lợi ích quốc gia. Từ sau chiến tranh lạnh và đặc biệt là từ những năm đầu thế kỷ mới đến nay, cùng với sự lớn mạnh về kinh tế và chính trị Trung Quốc có điều kiện để triển khai chiến lược ngoại giao nước lớn của mình và châu Phi là một địa bàn mà Trung Quốc có thể áp dụng chiến lược đó.

Tài liệu tham khảo

1. Evan S. Medeiros và Taylor Fravel, *Chính sách ngoại giao mới của Trung Quốc*, T/C Nghiên cứu và Thảo luận thời đại mới, Số 2, tháng 7/ 2002
2. *Trung Quốc tăng cường phát triển quan hệ với châu Phi*, T/C Nghiên cứu Châu Phi và Trung Đông, Số 3/ 2006
3. *Quan hệ Trung Quốc - châu Phi bước sang trang mới*, Tài liệu tham khảo đặc biệt, TTXVN, ngày 1/3 / 2007
4. *Sứ mệnh ngoại giao mới của Trung Quốc ở châu Phi*
[http://www.laocai.gov.vn/home/view.asp?id=61 & id_tin=15487&kieu=in](http://www.laocai.gov.vn/home/view.asp?id=61&id_tin=15487&kieu=in)
5. *Trung Quốc và lá bài ngoại giao nguyên thủ*
[http://www.lanhdao.net/leadership/home.aspx?catid=40 &msgid = 7608](http://www.lanhdao.net/leadership/home.aspx?catid=40&msgid=7608)
6. He Wenping, *Moving forward with the Time: The Evolution of China's African Policy*, Workshop on China- Africa Relations, Hong Kong University of Science and Technology, China's Transnational Relations, 11- 12 November, 2006
7. Li Anshan (Pekin University), *Transformation of China's Policy towards Africa*, Paper presented at International Conference "China- African Links", 11/10-11, 2006, Hong Kong University of Science and Technology
8. *China's Africa Policy*
http://www.Englishpeople.com.cn/2006/01/12/eng2006112_234894.html
9. *China- Africa cooperation fruitful over 50 years*
<http://www.china-embassy.org/eng/xw/t278256.html>
10. *Is China the new colonial power in Africa?*
<http://www.taipeitimes.com/News/editorials/archives/2006/11/01/2003334317>